

Čitateľský životopis

Moji rodičia sú povoláním veterinári a predtým mali už tri deti. Mama je pôvodom zo strednej Slovenska a otec z východu. Žijú spolu na juhu Slovenska, v Komárne, čiže pri hranici s Maďarskom. K čítaniu mi budovali vzťah predčítaním nielen rodičia, ale aj starší súrodenci. Mojou obľúbenou detskou knihou bolo leporelo o mravčekovi, ktorý spadol. Táto knižka mi bolo tak často čítaná až som si ju zapamätala a vedela recitovať z hlavy. Dodnes mám niektoré pasáže zaryté v mozgu. Ako všetky deti som si aj ja veľmi rada sama listovala knihy kvôli ilustráciám a fotografiám. Mojou veľkou záľubou boli dinosaury, ktoré som si prezerala v detskej vreckovej encyklopédii. Rodičia a súrodenci mi vždy čítali ich mená, takže som si ich tiež pamätala. V tomto rannom veku som všetku literatúru čerpala z našej domácej knižnice. Nebola potreba chodiť do knižnice a nové knižky som dostávala zriedka, a to hlavne na významné sviatky. Dôvod bol ten, že sa nám po mojich troch súrodencoch naplnila knižnica a ja som si z nich mohla vyberať tie čo ma zaujímali.

Naučiť sa čítať pre mňa nebol problém. Pred nastúpením na základnú školu som vedela rozoznať niektoré písmená alebo aj slová. Na základnej škole som sa stala návštevníkom knižnice. Často sme tam trávili poobedia s pani vychovateľkou v družine. Chodievali sme tam na besedy a predčítavania. Na konci takéhoto podujatia sme dostali rozchod a mohli sme si čítať hocičo. Ja som väčšinou s kamarátkami siahla po časopisoch, ktoré sme si mohli spolu listovať a diskutovať o nich. Do knižnice som chodila aj s mamou, ktorá bola v tomto čase veľký čitateľ. Vlastne som si knihy málokedy požičiavala a skôr som ich čítala iba v priestoroch knižnice. V tomto veku som si obľúbila rôzne knižné série, ktoré boli denníky. Pre malé dievča to bolo príjemné čítanie, ktoré ma vždy bavilo. Jednu z týchto sérii som si aj začala s mamou kupovať v kníhkupectve. Dôležitou sériou bol pre mňa Harry Potter. Čítala som ho na podnet súrodencov, ktorí boli veľkými fanúšikmi. Napriek nášmu veľkému vekovému rozdielu som si k nim týmto spôsobom našla cestu sa zblížiť. Dodnes to je naša spoločná téma detstva.

Čítanie pre mňa predstavovalo rovnakú zábavu ako pozeranie televízie. Bolo mi dovolené si voľný čas zaplniť, ako chcem. Preto som necítila tlak medzi nimi rozlišovať a nikdy som nevnímala jednu aktivitu lepšiu ako druhú. Čítanie sa stávalo nepríjemnou povinnosťou až na druhom stupni základnej školy. Pomaly sme začínali preberať vážnejšiu literatúru a často sa stávalo povinnosťou prečítať diela, ktoré vo mne nevzbudzovali žiadnu radosť. V tomto pubertálnom veku som často pociťovala k čítaniu nechúť. Nebolo to pre mňa plnohodnotné trávenie času a vedela som si vymyslieť kopu iných aktivít, ktoré by ma bavili viac. Toto bolo zrejme silno ovplyvnené mojimi kamarátmi, ktorí sa cítili rovnako. Moji rodičia na mňa nikdy netlačili ani so školou, ani s čítaním. Bola som dobrá žiačka a nakoniec som si povinné čítanie vždy sama z vlastnej vôle splnila.

Pomaly som sa dostávala na internet a k youtuberom. Tento koníček mi zaberal veľa času a úprimne si myslím, že som si na ňom vybudovala závislosť. Na druhej strane som vďaka YouTube začala objavovať nové knihy. Prestala som byť závislá od školy, knižnice a súrodencov. Mohla som sa inšpirovať mojimi obľúbenými influencerami a dostávala som tipy na knihy, ktoré ma skutočne zaujímali. Pre moje dospievajúce ja to boli najmä týždňerské romány o láske. Týmto spôsobom som prišla na autora Johna Greena, ktorý napísal knihy ako *Na vine sú hviezdy* alebo *Hľadá sa Aljaška*. K tejto literatúre ma vábil taktiež fakt, že bola sfilmovaná.

Vyrastala som v malom meste, v ktorom nebolo veľa príležitostí a trávenie voľného času bolo obmedzené. S kamarátkami som v chladné zimné dni chodila do kníhkupectva. Úplne sme

prestali chodiť do knižnice. V kníhkupectve sme si spolu čítali a nakoniec som si knihy aj kúpila. Knihy z tohto obdobia som už všetky predala na bazári lebo som z nich rýchlo vyrástla. Nebola to literatúra, ktorá by so mnou zostala dlhé roky lebo často ani nebola kvalitná. Takto spätne si som vedomá toho, že by mi návšteva knižnice prinášala väčší benefit.

Veľkú zmenu v mojom čitateľskom živote predstavuje stredná škola. Odišla som z domu a išla som študovať na španielske bilingválne gymnázium do Bratislavy. Zrazu som bola v úplne novom prostredí a mala som plnú moc nad svojim voľným časom a záľubami. Na strednej škole som pokračovala v plnení si čitateľskej povinnosti v rámci literatúry. Veľkou zmenou bolo, že sa mi často ukážky diel v učebniciach páčili a aj tie nepovinné som si chcela prečítať celé. Začala som opäť navštevovať knižnicu. Mala som šťastie na kamarátov, ktorí sa cítili rovnako a chceli tiež častejšie chodiť do knižnice, takže sme tam trávili spoločné poobedia. Mala som v obľube literatúru z vojnového obdobia, ako napríklad diela od Erich Maria Remarquea. Táto literatúra ma zaujala najmä kvôli tomu ako sa líšila od mojej reality. Zároveň mi pomáhala sa postaviť môjmu strachu z ťažkých pocitov, bolesti a smrti. Na povinnom čítaní na strednej sa mi vždy páčila dobovosť diel. Mohla som nahliadnuť do histórie cez slová človeka, ktorý ju reálne žil. V dejepise som nikdy nevynikala, ale týmto spôsobom som si to mohla vynahradiť.

Dôležitou súčasťou môjho čitateľského dospievania bola poézia. V priebehu štúdia na gymnázium som jej stále prichádzala viac na chuť. Začala som vyhľadávať emočne nabité texty, ktorým som často ani nerozumela, ale ukazovali mi čo všetko môže človek cítiť a aké skúsenosti môže zažiť. Objavila som básnickú zbierku *O láske neláskavej* od Emila Boleslava Lukáča. Stala sa mojou obľúbenou knihou, ku ktorej sa večne vraciam. Vypisovala som si z nej básne a vždy som objavila niečo nové. Nestala som sa expertom na poéziu, ale konečne som si k nej vybudovala vzťah. Nebála som sa zastaviť v knižnici pri poličke s básnickými zbierkami a nahliadnuť do možností, ktoré sa mi ponúkali.

Z čítania v slovenčine som časom prechádzala na čítanie v španielčine. Posledné dva ročníky strednej školy boli intenzívne venované najznámejším španielskym dielam a autorom. Opäť sa mi čitateľský obzor rozšíril o knihy, ktoré by som bez školy nespoznala. Výuku španielskej literatúry sme mali silno prepojenú s historickým a kultúrnym kontextom aktuálnej doby. Tento aspekt mi vždy pri slovenskej literatúre chýbal. Pri slovenských dejinách sa vždy rávalo s tým, že ich ovládame, a že pre nás nie je dôležité oboznámenie s kultúrou. Moji španielski lektori to tak vôbec nebrali. Diela vždy detailne zasadili do doby a obsah s ňou prepájali. V mojom čitateľskom živote to boli pre mňa zatiaľ najvýznamnejšie osoby, ktoré mi ukázali skutočný význam, ktorý literatúra nesie. Z literatúry sa v mojich očiach začala stávať výpoveď o ľudstve, nielen školská povinnosť alebo zaplnenie voľného času. Medzi mojich obľúbených autorov sa zaradili napríklad Gracilaso de la Vega alebo Miguel de Unamuno a mnoho ďalších. Čítanie mi pomohlo lepšie chápať dejiny a fascinovalo ma vidieť dôležité body španielskej histórie cez oči týchto autorov.

Stagnáciu v čítaní som prekvapivo pocítila počas pandémie. Kým bola škola zatvorená, musela som opustiť internát, Bratislavu a moju obľúbenú knižnicu. V mojom živote začali prevažovať iné médiá zábavy a poučenia. Kvôli stresu z pandemickej situácie som nemala chuť čítať ťažké diela, ktorým som predtým prišla na chuť. Ak som siahla po knihe, tak po takej, ktorá nebola emočne nabitá. Rodičia majú domácu knižnicu, ale v nej neboli knihy pre mňa. Väčšina kníh čo vlastnia sú odborné alebo veterinárne zamerané, beletrie majú minimum. Táto čitateľská situácia mi pretrváva dodnes. Z pravidelného čitateľa a návštevníka knižnice sa stal zriedkavý až neexistujúci.

Nástup na vysokú školu predstavuje ďalšiu čitateľskú zmenu. Čítam veľa, ale úplne iným štýlom. Už mesiace som neprečítala knihu v celku. Často sa fixujem, na konkrétne časti a kapitoly, ktoré nasledovne spracovávam v úlohách. Novým druhom čítania sa stalo čítanie odborných článkov. Čítanie pre mňa opäť naberá charakter povinnosti skôr než zábavy alebo reflexie. Toto nastavenie ma už dlhý čas frustruje a snažím sa ho zmeniť. Hľadám čitateľskú inšpiráciu a motiváciu na prednáška a v nových ľuďoch, ktorých spoznávam.

Napriek tomu, že som momentálne v čitateľskom útlme, je čítanie v mojom živote veľmi významné. V každej životnej etape mi slúžilo iným spôsobom, pomohlo mi zbližiť sa s blízkymi ľuďmi, niekedy ma pobavilo a niekedy ma učilo. Nechávam sa literatúrou formovať a moji už zmienení obľúbení autori mi ukázali stránky života, o ktorých by som bez ich pomoci nikdy nepočula.

Úvahy

Knižnica o 50 rokov

Myslím si, že v knižniciach o 50 rokov určite prebehne modernizácia. Bude sa týkať priestorov, najmä v drobných mestských knižniciach, ale rovnako aj služieb. Časom sa stále zvyšuje dopyt po automatizovanom výpožičnom procese lebo predstavuje pre užívateľov, ale aj knihovníkov väčší komfort. Rola knižnice sa bude blížiť skôr k vzdelávacej a komunitnej sfére jej pôsobenia, než iba požičiavaniu kníh. Nedá sa pochybovať o tom, že samotný fond bude dožadovaný viac v digitálnej než prezenčnej forme. Na druhú stranu si viem predstaviť budúcnosť, v ktorej sa celková rola knižnice nezmení, a rovnako ani postoj ľudí voči komunitnej a vzdelávacej funkcii, ktorú môže poskytovať. Ideálnou budúcnosťou by bolo najmä zvýšenie povedomí o možnostiach, ktoré knižnica ponúka a vzbudenie záujmu jej návštevy väčšiemu množstvu ľudí.

Nečitateľ v mojom okolí

Ako prvý človek mi zišla na um moja mama, ktorá bola v mojom detstve častým návštevníkom knižnice a stále mala rozčítanú nejakú knihu. Ona ma nosievala do knižnice najčastejšie. Po pár rokoch ale takmer úplne prestala chodiť do knižnice, a tým pádom sa už nedostávala k toľkej beletrii. Teraz čítava vo fyzickej papierovej forme iba časopisy a noviny. Preto by som o nej nechcela tvrdiť, že je úplný nečitateľ, lebo aj to sa ráta. Myslím, že jej ukončenie návštev knižnice je spojené aj s mojím dospievaním. Keď som bola malá sme sa vlastne vzájomne motivovali a nútili navštevovať knižnicu. Priamo som sa jej niekoľkokrát spýtala prečo prestala čítať knihy. Jej odpoveďou je väčšinou, že nemá čas alebo taktiež, že to už natoľko neudrží jej pozornosť a jednoducho zaspí. To niekedy pociťujem aj ja sama ako problém pri čítaní. Byť čitateľom dnes je omnoho ľahšie a omnoho namáhavejšie zároveň ako kedysi. Máme zastúpené množstvo rôznych dokumentov v knižniciach aj kníhkupectvách. Čítanie je, ale často vnímané skôr ako povinnosť než zábava. Máme taktiež dostupné rôzne iné formy zábavy, ako televíziu, či internet, sociálne siete apod. Preto je čítanie často poslednou možnosťou strávenia voľného času.

Kniha papierová a kniha elektronická

V mojom okolí nemám blízkeho človeka, ktorý by preferoval elektronickú knihu nad papierovú. Ja sama som elektronickú knihu na jej určenom zariadení nečítala. Napriek tomu predstavuje jej používanie mnoho kládov. Napríklad pohodlie jej prenášania a používania. Sprístupňuje množstvo dokumentov bez potreby nosenia a držania ťažkých fyzických kníh. Pri e-knihe je možnosť voľby omnoho vyššia než pri papierovej knihe. Tento aspekt je veľmi užitočný pri cestovaní, keď môžeme mať obmedzenú kapacitu batožiny a nechceme nosiť veľa kníh. Do e-knihy sa dajú komfortnejšie robiť poznámky. Nemáme pri tom pocit, že si ničíme knihu ako to môžeme mať pri robení poznámok do fyzickej kópie. Negatívnym aspektom e-knihy je potreba zariadenia, ktoré vyžaduje elektrickú energiu. Taktiež knihu nikdy skutočne nevlastníme ako papierové výťažky. Preto predstavuje papierová kniha emocionálny artefakt, ku ktorému si môže človek vybudovať vzťah. Možno je dobrým riešením využívať oba formáty vyrovnané a nájsť si vlastný štýl a zistiť, ktoré publikácie sa mi čítajú lepšie elektronicky, a ktoré papierovo.

Kniha, ku ktorej sa vraciam

Málokedy sa mi stane, že by som si opätovne prečítala prózu. Nikdy ma to čítanie neteší ako prvýkrát. Preto je pre mňa bežnejšie sa vrátiť k poézii. Pravidelne opätovne navštevuje zbierku básní *O láske neláskavej* od Emila Boleslava Lukáča. Spoznala som ju na hodine literatúry na strednej škole. Ihneď mi ukážka v učebnici padla do oka. Požičala som si ju v knižnici a okamžite som si tieto básne obľúbila. Už som sa k nim párkrát vrátila a vždy si zapisujem čo nové mi padlo do oka. Vždy to je niečo iné. Čítať takto poéziu je pre mňa veľmi obohacujúce. Môj pohľad na významy básní sa každý raz mení podľa toho v akej som životnej etape a čo som zažila. Preto sa mi vždy zdajú nové. Básne sa mi nevryjú do hlavy ako epické príbehy, a preto na ne vlastne často aj zabudnem a neprestávajú ma baviť.

Na čo je a nie je dobrá beletria

Pre mnohých ľudí predstavuje beletria útek od reality. Je pre nás prirodzené sa s radosťou ponoriť do príbehu vymyslenej postavy, ktorá žije v úplne inom svete. Na druhej strane je príjemným aspektom beletrie možnosť sa stotožniť s príbehom alebo pocitmi hlavného hrdinu. Môže nám pomáhať získať iný pohľad na vlastné problémy alebo v ideálnej situácii dokonca aj riešenie. Beletria je často nabitá emóciami, ktoré nevieme nájsť v našej realite. Vieme sa cez ňu učiť empatii. Čítanie beletrie je zábavnou aktivitou, do ktorej sa dá ľahko vnoriť a stráviť pri nej hodiny. Na druhej strane sú ľudia, ktorí to takto nevnímajú. Fikcia beletrie môže byť odrádzajúca a vnímaná ako obyčajný klam. Pre niekoho je čítanie efektívne iba za účelom učenia a vstrebávaním nových informácií. V tom prípade stráca beletria svoju atraktivnosť.